

vanja zgodovinskega dogajanja. Pri privatnikih zadolženi kmetje so se v iskanju pomoči najprej zatekli v najstarejšo posojilnico na tem območju, ki je bila 1897. leta ustanovljena v Škocjanu. Svoj položaj so tako olajšali, ne pa rešili. Zelo verjetno so v skladu z določili statuta vračanje posojila podaljšali. Ko sta bili ustanovljeni posojilnici v Šmarjeti in Št. Petru (obe 1908), so se zatekli tja, da so vrnil Škocjanski. Tako so se postopoma rešili dolgov. Ni torej dovolj ohraniti le gradivo ene izmed teh pomembnih ustanov, treba je upoštevati tudi kronološko zaporedje njihovega nastajanja in vpliv lokalnih centrov.

Zgoraj navedene misli želijo odpreti širšo diskusijo. Ker pa so izkušnje o takih pobudah zelo slabe, pripravljeni smo se ure in ure pogovarjati o ljudeh, posameznikih, ne pa o problemu, ki so ga ti izzvali, bi začasno predlagal naslednjo rešitev. Arhivarjem mora biti osnoven cilj, da prevzamejo največ možnega gradiva. Pri izločanju naj bo najprej »žrtev« tisto, za katerega lahko s popolno gotovostjo domnevamo, da se je enako ali podobno ohranilo v drugih nahajališčih. Pred nujnimi odločitvami o izločanju je treba opraviti ali pa naročiti, tudi preko ustreznega ministrstva, ustrezno raziskavo. Njene rezultate je potem potrebno podrobno analizirati in prediskutirati strpno in argumentirano v najširšem krogu zainteresiranih strokovnjakov in šele po skupnem razmisleku sprejeti načelno nevhvaležno odločitev. Razmišljanje brez stvarno opravljenih analiz, sklicevanje na večdesetletne izkušnje, tuje primerjave ali celo nekakšne vzorce, je izkaz nekritičnosti predlagatelja konkretne rešitve. Pri odločitvah, kjer napak ni mogoče popravljati, je treba biti skrajno previden in dostopen za vsako sugestijo.

OPOMBE

1. Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, Zgodovina agrarnih panog I., Ljubljana 1970, str. 539. Glej

tudi tam navedeno literaturo. — 2. ravno tam, str. 637. — 3. ravno tam, str. 639. — 4. ravno tam, str. 640. — 5. Marko Waltritseh, Slovensko bančništvo in posojilništvo na Goriškem, Gorica 1982, Savator Žitko-Janez Kramar, Hranilništvo in posojilništvo v slovenski Istri, Koper 1985; Milan Paltor, Slovensko denarništvo v Trstu, Trst 1989. — 6. Aleksander Vidčnik: Denarništvo v Celju od hranilnice do banke, Celje 1989; Denarništvo v Ščelški in Zgornji Savinjski dolini, Velenje 1989; Denarništvo v Koroški krajini, Slovenj Gradec 1989; Posojilništvo in hranilništvo v Savinjski dolini, Celje 1991. — 7. Mirt Zwitter, 30-letnica samostojnega združnega središča za Slovensko Koroško, Koledar Slovenske Koroške 1952, Celovec 1951, str. 115-130, Jakob Sitter, Die Anfänge des slowenischen Genossenschaftswesens in Südkärnten und dessen heutige Struktur, Einordnung und Position in der österreichischen ländlichen Genossenschaftsorganisation unter besonderer Berücksichtigung der Warenorganisation (dipl. delo), Linz 1981. — 8. Zorka Skrabl, Hranilništvo na Dolenjskem in v Beli krajini, Francec Štukl, Hranilništvo v Škofji Loki. Gradivo in razprave Zgodovinskega arhiva Ljubljana 5, Ljubljana 1983. — 9. ravno tam, str. 25.

ZUSAMMENFASSUNG

Problem der Bewertung des Schriftgutes ehemaliger Spar- und Darlehnskassen
Stane Granda

Der Autor macht auf die vorläufige Aussonderung der Rechnungsbücher der Spar- und Darlehnskassen aufmerksam, die er für wesentlichen Teil des Archivnachlasses dieser Anstalten hält. Er schlägt vor, vor den endgültigen Entscheidungen betreffs der Bewertungen diesartigen Archivgutes eine vorhergehende Erforschung zu machen. Die Ergebnisse dieser Erforschung brauchen diskutiert zu werden und erst dann sollte man sich endgültig entscheiden, was aufzuerhalten und was auszusondern ist.

Kazensko materialno pravo na Slovenskem od 1852 do 1930

Jelka Melik

V prejšnji številki Arhivov smo na kratko opisali pristojnost sodišč in kazenski postopek na prvi stopnji od leta 1874 do 1930. Kazenski postopek se začne na prvi stopnji izvajati v konkretnem primeru verjetnosti oziroma suma, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, in sieer z namenom, da se ugotovi, ali je bilo tudi v resnici storjeno, da se najde storilec in kaznuje. Sistem norm, ki urejajo kazenski postopek, imenujemo kazensko formalno pravo. Le-to pa obstaja le zaradi izvedbe materialnega kazenskega prava, sistema norm, s katerimi se v neki državi določijo kazniva dejanja, kazenske sankeije

za storilce teh kaznivih dejanj ter pogoje za uporabo kazenskih sankcij.

Zaradi tesne povezanosti formalnega in materialnega prava in zaradi nujnosti poznavanja vsaj temeljnih pojmov kazenskega prava za dobro strokovno obdelavo arhivskega gradiva sodišč smo se odločili tokrat na kratko predstaviti kazensko materialno pravo, ki je veljalo na Slovenskem od septembra 1852 do januarja 1930.

Določbe kazenskega materialnega prava je vseboval predvsem splošni kazenski zakonik imenovan **Kazenski zakon o hudodelstvih, pregreških in**

prestopkih z dne 27. maja 1852¹, ki je začel veljati 1. septembra istega leta in je veljal, z nekaterimi spremembami², vse do 1. januarja 1930, ko je začel veljati kazenski zakonik z dne 27. januarja 1929³. Norme kazenskega materialnega prava je vseboval tudi tiskovni zakon in številni drugi stranski zakoni. Za tiskovne delikte je na sodiščih tekel tudi poseben postopek in tiskovne kazenske zadeve so se vpisovale v poseben vpisnik. Vendar na tem mestu ne bomo obravnavali nobenega specialnega kazenskega zakona.

Kazenski zakon o hudodelstvih, pregreških (prekrških) in prestopkih je poznal, kot je razvidno že iz naslova, tri vrste kaznivih dejanj: hudodelstva, prekrške in prestopke⁴. Razdelitev je temeljila na zgodovinskem razvoju. Predhodnik tega kazenskega zakona, kazenski zakonik z dne 3. septembra 1803, je bil sestavljen iz dveh delov. V prvem delu so bile materialne in formalne določbe o kaznivih dejanjih oziroma hudodelstvih, ki so bili nasledniki prejšnjih krvosodnih deliktov, v drugem delu pa materialne in formalne določbe o težkih policijskih prestopkih, ki so spadali med upravne delikte in so jih tudi sodili upravni in ne sodni organi. Kazenski zakon iz leta 1852 je tudi te policijske prestopke dodelil v pristojnost sodišč in jih razdelil med prekrške in prestopke⁵.

Najtežja kazniva dejanja so bila hudodelstva. Določbe o njih je vseboval prvi del kazenskega zakona (§§ 1–232), ki se je delil v splošni del (§ 6 1–55), kjer so bile določbe o hudodelstvih in kaznih na splošno, in posebni del (§§ 56–232), z določbami o posameznih hudodelstvih in njihovem kaznovanju, in sicer posebej za temeljno in posebej za privilegirano in kvalificirano kaznivo dejanje. Sodišče je za hudodelstvo obsodilo le takega storilec, ki je bil prišteven in kriv. Kot obliko krivde pa je zakon zahteval direkten ali indirekten naklep. Zagrožena kazen za hudodelstvo je bila smrtna kazen in ječa, ki je bila »težka ječa« ali navadna »ječa«. Kazen ječe je bila odmerjena dosmrtno ali pa na določen čas, od šest mesecev do dvajset let⁶. Jetniki so morali delati. Praviloma so sodišča, kadar so izrekli kazen ječe na določen čas, le-to še postrila in sicer s postom, tako da je obsojenec določene dneve preživel le ob kruhu in vodi, z določitvijo trdega ležišča, tako da je moral obsojenec ležati na golih deskah, z zaprtjem v samico, z zaprtjem v temnico in izgonom, do leta 1867 tudi z tepežem. Sodišče je določilo kazen v okviru, za posamezno hudodelstvo, zagrožene kazni in upoštevalo pri tem oteževalne in olajševalne okoliščine. Zakon je poznal tudi izredno omilitev kazni. Pri hudodelstvih, kjer je bila v zakonu zagrožena kazen manjša od petih let ječe, je lahko sodišče namesto težke ječe izreklo kazen navadne ječe in omejilo njeno trajanje celo pod šest mesecev. Iz sodnih spisov je razvidno, da se je te zakonske možnosti sodišče velikokrat posluževalo. Institut izredne omilitve kazni se je lahko uporabil, kadar je obstajalo več olajševalnih okoliščin, zaradi katerih je bilo upati naboljšanje hudodelca. Pod šest mesecev pa je sodišče izreklo kazen ječe lahko tudi takrat, kadar se je bilo bati, da bo zaradi daljše kazni prizadeta obsojenčeva družina predvsem v denarnem smislu.

Kadar je nekdo storil več različnih kaznivih dejanj, ki so se sodila skupaj, je sodišče odmerilo kazen v okviru, za najtežje kaznivo dejanje zagrožene kazni, upošteva je pri tem tudi druga storjena kazniva dejanja.

Krivda za storjeno hudodelstvo ni zadela le neposrednega storileca temveč tudi druge udeležence kot napeljevalce in sodelavce, vendar le, če so dejanje storili naklepno. Tisti pa, ki je brez vnaprejšnjega dogovora šele po storjenem deliktu kakorkoli pomagal storilecu, ali je imel od hudodelstva korist, ni bil kriv istega delikta kot storilec, temveč posebnega hudodelstva, ki se je imenovalo »hudodelnikom dana podpomoč«.

Kazniv je bil prav tako poskus hudodelstva in je bilo mogoče zanj izreči tako kazen kot za samo hudodelstvo. Kazniv je bil tudi poskus napeljevanja kaznivemu dejanju. Kazenski zakon je poznal tudi institut pravnih posledic obsodbe. Vsakemu obsojenemu so bile z obsodbo po zakonu odvzete določene, že pridobljene pravice, ali pa je bila na obsodbo vezana prepoved pridobitve določenih pravic. Tako so bili na primer hudodelcu odvzeti vsi redi, odlikovanja, akademski naslovi, prepovedano mu je bilo prevzeti delo odgovornega urednika periodičnega tiska, opravljanje javne službe, učiteljskega dela, sodne, advokatske in notarske službe. Še dodatne pravne posledice so zadele obsojenega na smrt ali težko ječo. Kazenski zakon je poznal osemindeset hudodelstev in še devetintridesetega, ki je bil le posebna oblika pomoči storilecu kateregakoli hudodelstva in smo ga že omenili.

Hudodelstva so bila:

1. veleizdaja
2. razžalitev veličanstva in članov cesarske hiše
3. motenje javnega miru
4. vstaja
5. punt
6. javno nasilje, storjeno z nasilnim ravnanjem zoper zbor, ki ga je vlada sklicala za obravnavanje javnih zadev, zoper sodišče ali druge javne organe
7. javno nasilje, storjeno z nasilnim ravnanjem zoper zakonito priznane korporacije ali zbornice, ki so pod nadzorom javnega organa ali z njim sodelujejo
8. javno nasilje, storjeno z uporabo sile ali nevarne grožnje zoper uradne osebe pri opravljanju uradnih zadev
9. javno nasilje, storjeno z nasilnim vdorom v tujo nepremičnino
10. javno nasilje, storjeno z zlobnim poškodovanjem tuje lastnine
11. javno nasilje, storjeno z zlobnimi dejanji ali opustitvami v posebno nevarnih razmerah
12. javno nasilje, storjeno z zlobnim poškodovanjem ali motenjem državnega telegrafa
13. javno nasilje, storjeno z »ljudoropstvom« (javno nasilje storjeno tako, da se nekoga z zvijačo ali s silo pridobi, z namenom izročiti ga kakí tuji oblasti)
14. javno nasilje, storjeno s protipravnim omejevanjem osebne svobode
15. javno nasilje, storjeno tako, da se z nekom ravna kot s sužnjem
16. javno nasilje, storjeno z ugrabitvijo

17. javno nasilje, storjeno z izsiljevanjem
18. javno nasilje, storjeno z nevarnimi grožnjami
19. zloraba uradnega položaja
20. ponarejanje javnih kreditnih papirjev
21. ponarejanje kovanega denarja
22. motenje vere
23. posilstvo
24. spolna zloraba mladoletnih oseb, ki še niso dopolnile štirinajst let (oskrumba)
25. druga nečistovanja (z živalmi, z osebami istega spola, s sorodniki)
26. umor
27. uboj
28. odprava telesnega ploda
29. zavrženje otroka
30. težka telesna poškodba
31. dvoboj
32. zažig
33. tatvina
34. poneverba
35. rop
36. goljufija
37. dvojni zakon
38. obrekovanje.

V drugem delu kazenskega zakona (§§ 233–532) so bili skupaj obravnavani prekrški in prestopki. Tudi ta del je imel splošni in posebni del. V splošnem delu (§§ 233–277) so bile določbe, ki so veljale za vse prekrške in prestopke, v posebnem delu (§§ 278–532) pa določbe za posamezna kazniva dejanja. Prekrški so bila težja kazniva dejanja od prestopkov in na prvi stopnji so o njih razsojala zborna sodišča prve stopnje, o prestopkih pa okrajna sodišča. Splošnega pravila, ki bi omogočal ločevanje prekrškov in prestopkov, zakon ni vseboval, temveč je za vsako posamezno kaznivo dejanje določil, ali gre za prekršek ali prestopok. Prekrški in prestopki so bila dejanja in opustitve, za katere je lahko vsakdo vedel, da niso dovoljena, oziroma je bil storilec glede na osebno stanje in razmere dolžan poznati posebna pravila, ki jih je prekršil. Prekrški in prestopki so bili kazniva dejanja tudi kadar pri storilcu ni obstajal hudoben namen (naklep) in ni nastala škoda. Glede poskusa kaznivega dejanja in udeležbe pri deliktu so veljala tudi tu ista pravila kot pri hudodelstvih. Kazni za prekrške in prestopke pa so bile: denarna kazen, odvzem blaga ali opreme, izguba pravic in dovoljenj, zapor in izgon ter do leta 1867 tudi tepež. Zapor je trajal najmanj štiriindvajset ur in največ šest mesecev. Sodišče je lahko izreklo več kazni skupaj ali pa je kazen zopora poostrilo, podobno kot pri kazni ječe. Obstajal je zapor prve stopnje, zapor druge stopnje – strogi zapor ter hišni zapor.

Tudi pri teh kaznivih dejanjih so se pri odmeri kazni upoštevale oteževalne in olajševalne okoliščine, kazen se je praviloma določala v mejah, ki jih je za vsak prekršek ali prestopok določil zakon, tudi tu je obstajal institut izredne omilitve kazni. Kadar je sodišče sodilo več kaznivih dejanj skupaj, se je tudi tu odmerila kazen glede na najtežje kaznivo dejanje.

Prekrški in prestopki so bili razdeljeni v tri glavne skupine:

1. Prekrški in prestopki zoper javno varnost (§§

278–334), ki so se delili v tri podskupine:

- a) prekrški in prestopki zoper javni mir in red
  - b) prestopki zoper javne naprave in ukrepe, namenjene splošni varnosti
  - c) prestopki zoper uradno dolžnost.
2. Prekrški in prestopki zoper varnost posameznikov (§§ 335–499), ki so se delili v pet podskupin:
- a) prekrški in prestopki zoper varnost življenja
  - b) prekrški in prestopki zoper zdravje
  - c) prestopki zoper telesno varnost
  - č) prekrški in prestopki zoper varnost lastnine
  - d) prekrški in prestopki zoper varnost časti.

3. Prekrški in prestopki zoper javno moralno (§§ 500–525)

Opisani kazenski zakon je veljal tudi še prvih enajst let v jugoslovanski Sloveniji. Z ukazom vlade z dne 25. februarja 1919 pa je bila na celo državo razširjena uporaba IX. in X. poglavja srbskega kazenskega zakona⁷. Ukaz je bil objavljen v Službenih novinah šele 10. aprila 1919, v Uradnem listu pa celo šele 1. julija istega leta, skupaj z izvršilno naredbo ministra za pravosodje z dne 27. maja 1919. Deveto poglavje srbskega kazenskega zakona je obsegalo določila o hudodelstvih in prekrških zoper domovino, vladarja in ustavo, deseto poglavje pa določila o hudodelstvih in prekrških zoper zakon, oblastvo in javni red. V izvršilni naredbi je bilo obrazloženo, katera kazniva dejanja iz devetega in desetega poglavja srbskega kazenskega zakonika naj se smatrajo za hudodelstva, katera za prekrške in prestopke. Kazniva dejanja, za katera je zakon zagrozil smrtno kazen, robijo ali izgnanje, so se morala obravnavati kot hudodelstva, kazniva dejanja, za katera je zakon zagrozil kazen zopora nad en mesec, izgubo službe ali denarno kazen nad trideset talerjev, kot prekrški in kazniva dejanja, za katera je bila zagrožena kazen zopora do enega meseca ali denarna kazen do tristo dinarjev kot prestopki. Olajševalne in oteževalne okoliščine so se določale po srbskem kazenskem zakoniku. Namesto kazni robije oziroma zopora se je določila kazen težke ječe oziroma strogega zopora. Denarne kazni so se določale v kronah.

Vlada je 4. aprila 1921 izdala naredbo, s katero je bila za deveto in deseto poglavje srbskega kazenskega zakonika razširjena veljavnost splošnega dela tega zakonika na vso državo⁸. Zakon z dne 21. aprila 1922, ki je bil razglašen šele 22. januarja 1924, pa je dal IX. in X. poglavju srbskega kazenskega zakonika in v tej zvezi tudi splošnim predpisom tega zakonika, zakonito podlago.

Poznavanje kazenskega materialnega prava nam je potrebno, preden pristopamo k valorizaciji sodnega gradiva. Najmanjšo selekcijo bomo prav gotovo izvajali pri najtežjih kaznivih dejanjih in večjo pri lažjih kaznivih dejanjih. Prav tako je poznavanje te materije potrebno tudi kasneje, pri strokovni obdelavi kazenskih spisov, saj mora biti navedba kaznivega dejanja ena izmed temeljnih postavk popisa.

OPOMBE

1. Državni zakonik 1952, št. 117. — 2. Novele k splošnemu delu kazenskega zakona: zakon z dne 15.11.1867, za-

kon z dne 1.4.1872, zakon z dne 20.7.1912, zakon z dne 21.3.1918, zakon z dne 21.3.1918; Novele k posebnemu delu kazenskega zakona: zakon z dne 9.4.1910, zakon z dne 10.12.1914, zakon z dne 17.12.1862, zakon z dne 18.12.1906. — 3. Uradni list 1929, št. 74. — 4. Izraze povzemamo iz Kazenskega zakona o hudodelstvih, pregreških in prestopkih, ki je izšel v Zbirki avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku v Ljubljani 1889. leta, kadar so nov v sodnih spisih. Spremenili smo tiste se le-ti ohranili tudi v sodnih spisih. Spremenili smo tiste zastarele izraze, ki danes niso več razumljivi in jih je v veliki meri opuščala že sodna praksa. — 5. Sergij Vilfan, Pravna zgodovina Slovencev, Ljubljana 1961. — 6. Glej tudi: Katja Vodopivec s sodelavei, Postava in hudodelstvo, Ljubljana 1990. — 7. Kriminalni (kaznitelni) zakonik za Kraljestvo Srbiju z dne 28.3.1860. — 8. Uradni list 1921, št. 134.

ZUSAMMENFASSUNG

Materielles Strafrecht in Slowenien 1825 – 1930

Jelka Melik

Die Bestimmungen des materiellen Strafrechts, das in Slowenien in den Jahren 1825 – 1930 in Kraft war, wurden vor allem im Strafgesetz über Verbrechen, Übertretungen und Delikte enthalten. Es ist für uns notwendig, dieses Recht gut zu kennen, um das Gerichtsschriftgut bewerten zu können, und auch später, bei der fachlichen Strafaktenbearbeitung.

Organizacija arhivske službe v Sloveniji

Marija Oblak-Čarni

Iz preteklih stoletij se nam je ohranila bogata arhivska dediščina. Zbirali so jo muzeji, biblioteke, društva in posamezniki, od prejšnjega stoletja že tudi arhivi¹. Arhivska služba na celotnem ozemlju Slovenije pa se je začela postavljati po letu 1945. Tedaj je bilo stanje arhivov naslednje: Državni arhiv v Ljubljani, ustanovljen leta 1926, je bil še vedno v Narodnem muzeju. Banovinski arhiv v Mariboru, ki je deloval od leta 1932, se je od okupatorja zelo prizadet obnavljal v okviru Pokrajinskega muzeja. Samostojno so delovali Mestni arhiv v Ljubljani in Škofijska arhiva v Ljubljani in Mariboru. Arhiv pri Znanstvenem inštitutu pri Predsedstvu SNOS, ustanovljen leta 1944, je tudi po osvoboditvi ostal pri njem in je kasneje po ustanovitvi Muzeja narodne osvoboditve prešel v muzej. Pomembnejše arhivske zbirke so imeli muzeji v Nove mestu, Brežicah, Škofji Loki, Kranju, Ptujju, Celju. V Kopru in Piranu, ki sta bila tedaj še zunaj jugoslovanskega državnega ozemlja, sta bila arhiva v okviru mestnih knjižnic.

Konec oktobra 1945 je Narodna vlada Slovenije izdala Uredbo o ustanovitvi Osrednjega državnega arhiva in arhivskega sveta². Po tej uredbi je bil ustanovljen Osrednji državni arhiv Slovenije (ODAS) za vse ozemlje federalne Slovenije kot samostojna državna ustanova pod neposrednim nadzorom Ministrstva za prosveto, ki ga je to ministrstvo tudi financiralo iz posebne proračunske postavke. Uredba je določila, da ODAS »zbira in hrani vse zgodovinske ali kulturno pomembne arhivske predmete, zlasti take, ki se tičejo slovenskega narodnostnega ozemlja in slovenskega naroda«, ima v razvidu in pod svojim nadzorstvom vse druge arhive in zbirke arhivalij v Sloveniji, sprejema »za redno poslovanje že izločene ali pogrešljive zgodovinske in znanstvene pomembne arhivalije državnih oblastev in ustanov v območju Slovenije«. Določeno je bilo, da pride v ODAS arhiv iz

Narodnega muzeja v Ljubljani in da se mu izroče v hrambo tudi vse zbirke arhivalij in arhivi, ki so prišli (ob osvoboditvi) v last in upravo države. Lahko pa minister za prosveto na predlog arhivskega sveta dovoli, »da izven ODAS obstoječi državni arhivi delujejo dalje ali da se ustanove novi«. Uredba je predvidela, da se v Ministrstvu za prosveto za območje federalne Slovenije ustanovi arhivski svet kot strokovno svetovalno telo ministrstva in drugih upravnih organov glede ODAS in registraturnih arhivov, kakor tudi glede arhivov v posesti nedržavnih oblastev, ustanov, društev, podjetij in zasebnikov. V njegovi skrbi je bilo tudi izločanje (škartiranje) spisov državnih in drugih uradov, cerkvenih in zasebnih ustanov in odsvajanje spisov. Arhivski svet naj bi sestavljali predstavniki ODAS in drugih strokovnih organizacij s področja kulturne dediščine, društev, akademije znanosti, univerze, Ministrstva za prosveto in lahko še kdo, ki bi z znanjem in izkušnjami pri delu sveta lahko pomagal. Svet naj bi imenoval minister za prosveto za dobo treh let.

Arhivski svet, ki je zanj uredba predvidela dajanje strokovnega mnenja glede najvažnejših nalog, kot so odnos arhiva do ustvarjalcev gradiva, skrb za arhivske fonde nedržavnih oblastev, podjetij, privatnih oseb, izločanje gradiva in ustanavljanje arhivov, ni bil po tej uredbi nikoli ustanovljen. Dobil smo ga šele leta 1950 po splošnem zakonu o arhivih.

Z uredbo predvidena organizacija je bila le delno izpeljana. Zvezna in na njej temelječa republiška zakonodaja o spomeniškem varstvu² je v prvih povojnih letih vključila tudi arhive, kar je negativno vplivalo na njihovo zaščito. Pokazalo se je, da je treba varstvo arhivov urediti posebej.

Marca 1948 je izšla uredba zvezne vlade o začasnem zavarovanju arhivov³. Ta se organizacije arhivske službe neposredno ni dotaknila. Zanimivo pa je, da sta nanjo reagirala ODAS in Zavod za